Ostffyasszonyfa mezőváros

Szeretnénk a honlapon egy új „sajtószemle" sorozatot is indítani, melyben a korabeli adatgyűjtések, a korabeli sajtó Ostffyasszonyfára vonatkozó adatait, tudósításait szeretnénk megosztani az érdeklődőkkel.

Ezen sajtószemlék írásai a gyorshírek aktualitása után a honlapunk **Településünkről/ Kapcsolódó dokumentumok** menüpont alatt lesznek megtalálhatók.

Valószínű, hogy amellett, hogy sokan hallhattak arról, hogy Pápoc valamikor mezőváros volt, nagyon kevesek előtt ismert az, hogy Ostffyasszonyfa is mezővárosi ranggal rendelkezett.
Hogy mikor kapta meg ezt a rangot egyenlőre nem sikerült kideríteni, de az biztos, hogy az 1767-es jelentésekben még ez nem szerepel.
Ostffyasszonyfa mezővárosi rangjára Kiss Zoltán Szombathelyen lakó, Ostffyasszonyfa elkötelezett szülöttje hívta fel a figyelmemet.

OSTFFYASSZONYFA (Ostfi Asszonyfa) mezőváros

Mezőváros (*latinul:oppidum*) feudalizmus kori közigazgatási egység.
Olyan település, amely jogilag a szabad királyi város és a jobbágyfalu között állt.

A mezőváros a <u>földesura által kiváltságokkal felruházott</u> település volt a történelmi Magyarországon.
A kiváltságok konkrét tartalma, kiterjedése minden esetben egyedileg alakult ki, a földesúr döntésétől, illetve az általa a közösséggel kötött megállapodástól függött, így egységes mezővárosi jogállásról nem beszélhetünk, annak ellenére, hogy néhány alapvető kiváltságot szinte minden mezőváros megszerzett.
A legfontosabb, tulajdonképpen a mezővárosi rangot biztosító kiváltság a vásártartási jog volt. A mezőváros elnevezés arra utal, hogy e településeknek nem volt joguk városfalat építeni, így általában a nyílt mezőn álltak a falvakhoz hasonlóan, esetleg palánkkal vagy földsánccal kerítették őket.

A 14–15. század fordulóján vált külön egymástól a szabad királyi városok és a mezővárosok csoportja.
A mezővárosok a középkori településhálózat kialakulásában, vonzáskörzetük gazdasági életének szervezésében jelentős szerepet játszottak. Lakóik főleg mezőgazdasági termeléssel foglalkoztak.
Kézművesiparuk általában alacsony színvonalon állt, mivel ezt csak a földművesmunka természetes ritmusa által megengedett időszakokban űzték, kiegészítő jelleggel.
Bizonyos időszakokban a mezővárosok száma gyorsan növekedett, mint például Hunyadi Mátyás alatt vagy a 18. században, az országnak a török alóli felszabadulása után
A mezővárosok lakóinak erősebb feudális kötöttségeik voltak, mert függtek a nemesi vármegyétől, míg a szabad királyi városok függetlenek voltak.

A mezővárosok a 13–14. században kezdtek kiformálódni. Fejlődésüket elősegítette az egyre növekvő árutermelés, a helyi kereskedelem és piac iránti igény, valamint a jobbágyság szabad költözési joga, amely lehetővé tette, hogy a parasztok e településekre költözhessenek. A mezővárosok többsége egyházi és földesúri falvakból fejlődött ki. Első lépésként a lélekszámban és vagyonban folyamatosan gyarapodó falu megkapta a **vásártartás jogát**. További kedvezménynek számított, hogy uruk ellenőrzése mellett bírót, papot választhattak maguknak; ezenfelül földesúri szolgáltatásaikat egy összegben fizették – ezzel lazult a parasztpolgár személyes függése földesurától. A mezővárosok alapvetően abban különböztek a szabad királyi városoktól, hogy továbbra is földesúri joghatóság alatt álltak, a lakosság jogi tekintetben jobbágyállapotú volt, polgáraik felett az úriszék ítélkezett, a tisztségviselők választásába a birtokos beleszólt. A mezővárosok nem emelhettek falat városuk köré, a rendi országgyűléseken nem volt képviseletük, lakosságuk pedig túlnyomórészt magyar volt. A mezővárosok fontos útvonalak, folyóátkelők mellett térségi központokként jöttek létre.

Magyarországon 1839-ben 783 mezőváros volt, 1.742.000 lakossal.

Az alábbiakban csatolt: Fényes Elek: Vas Vármegye mostani állapotja … 1836 kiadványa szerint a Kemenesallyai járásnak 6 mezőváros rangú települése volt.
Köztük a legnagyobb lélekszámú Jánosháza 1949, **Ostfí Asszonyfa** 1155 lakossal. Kis Czellnek 520, Ságh-nak 1307 lakosa volt. A járás teljes lakossága ekkor 36.951 lélekszám.

Az 1841-es kiadás szerint a Kemenesaljai járás lélekszáma 28.261 fő, tehát 8691 fővel csökkent annak ellenére, hogy a települések száma azonos. Ugyanakkor a mezővárosok száma 7-re

emelkedett, mivel Hosszú-Pereszteg is mezővárosi jogállást kapott. Ostfi Asszonyfa népessége alig változott, 13 fővel csökkent, 1142 fő.
Vas vármegyéhez ekkor 1 szabdkirályi város (Kőszeg), 1 püspökiváros, 41 mezőváros és 622 falu tartozott, 259 ezer lakossal.

A magyar településfejlődés középkori sajátságaként alakultak ki a mezővárosok, és **az 1876. évi közigazgatási reform során e települések <u>városokká</u> vagy <u>községekké</u> alakultak át.**

Így az 1898-as Dr. Borovszky Samu :Magyarország vármegyéi és városai c. művében Vas vármegyéről szóló fejezet Kis-czelli járásában már nem említ mezővárost, csak két nagyközséget (Jánosháza és Kis-Czell) és 39 kisközséget.

Az alábbiakban olvasható dokumentum a
Hungaricana : https://library.hungaricana.hu/hu/view/VASM_Lf_04/?pg=0&layout=s
szabad adatbázisban található.

2019.március 03. Bóka István

Lefelé görgetve érhető el a tartalom.

Vas megyei levéltári füzetek

4.

FÉNYES ELEK.

VAS VÁRMEGYE.

MOSTANI ÁLLAPOTJA

STATISTIKAI ÉS GEOGRAPHIAI

TEKINTETBEN.

1836.

Bán Major, Véphez ½ óra. 65 kath. lak. F. U. G. Erdődy.

Kozár, Gencshez ¼ mfd. 36 kath. lak. F. U. H. Eszterházy.

Perecz, Sálfához 5 fertály. 44 kath. lak.

Seregélyháza, Vámos Családhoz 1½ óra. 12 kath. lak.

Sorok, 94 kath. lak. *Ujmajor*, Sárvár mellett: 18 kath. lak.

VI. A' KEMENESALLYAI JÁRÁS.

Van benne: 6 mező város, mind magyar.
58 falu, u. m: 57 magyar, 1 német.
16 népes puszta, mind magyar.
Népessége: 36,951 lélek. u. m:
Vallásokra: 11,172 kath. 12,071 evang. 31 ref. 677 'sidó
Nyelvökre: 35,874 magyar, 400 német, 677 'sidó.

Mező Városok.

Ostfi Asszonyfa, magyar m. v. 512 kath. 648 evang. 3 ref. 22 'sidó lak. Kath. paroch. templom. Dombos határját a' Rába gyakran elönti. Legelője sok, fája elég. Az ide való várnak már ma nyomai is alig látszanak. F. U. Vörös, Kisfaludy, Ostfy, Török, Kóczér, Ajkay, Gömbös, Kiss 's m. t.

Czell (*Kis*), magyar m. v. a' Ságh hegye alatt: 500 kath. 20 evang. lak. Van itt a' sz. Benedek szerzeteseinek egy nagy klastromjok, templommal együtt. Népes búcsú járások. Sok mester ember, vendégfogadó és korcsmák. F. U. a' dömölki apátur.

Jánosháza, magyar m. v. a' veszprémi országútban: 1821 kath. 7 evang. 121 'sidó lak. Kath. paroch. templom. Synagóga. Nagy határja termékeny, legelője bőven. Lakossai igen jó dohányt termesztenek, szép lovakat tartanak, 's szárnyas állatokkal Bécsbe, Gréczbe nagy kereskedést üznek. Feje egy uradalomnak, mellyet G. Erdődy Károly bir.

Miske, magyar m. v. közel a' Ságh hegyéhez: 284 kath. 139 evang. lak. Kath. paroch. templom. Sok mesterember. F. U. H. Batthyáni.

Pápócz, magyar m. v. a' Rába mellett, Sopron vármegye szélén: 947 kath. 2 evang. 4 'sidó lak. Kath. paroch. templom. Van itt egy prépostság és prioratus, mellyekről a' vármegye leirásában bővebben értekeztünk. Határja róna, 's igen termékeny. Kövér rétjeit a' Rába gyakran elönti. F. U. a' szombathelyi, sopronyi káptalanok, és a' pápóczi prior.

Ságh, magyar m. v. a' Ságh hegye alatt: 618 kath. 680 evang. 9 'sidó lak. Kath. paroch. templom. A' hires isolált Ságh hegy oldalán, igen jó bort termeszt; azonkivül szántóföldjei is termékenyek, de határjának Marczal mellett fekvő része mocsáros. Itten volt húzamos ideig plebánus, azon fáradhatatlan nagy érdemü Kreszneries Ferencz, kinek nagy becsü magyar szótárját, a' magyar akademia is 200 arannyál jutalmazta meg. F. U. özvegy G. Somogyi Krisztina.

Faluk.

Baba, magyar f. 148 kath. 468 evang. lak. Evang. anya eklé'sia. Sok nád, Marczal vizében a' F. U. G. Somogyiné.

Baltavár, magyar f. Szala vármegye szélén, a' szalabéri póstaútban: 451 kath. 6 evang. 6 'sidó lak. Kath. paroch. templom. Kastély és kert. Szép erdő. F. U. G. Festetics Benno, 's feje egy uradalomnak.

Beitz, magyar f. 399 kath. 2 evang. 15 'sidó lak. F. U. az ikervári uradalom.

Borgátha, magyar f. a' k. Somlóhegy tövében: 171 kath. 164 evang. lak. Jó bor. F. U. az ikervári uradalom.

Bögöthe, magyar f. 473 kath. 3 evang. lak. Bortermesztés. F. U. Ivánkovics, 's m. t.

Cseki, magyar f. a' szalabéri póstaútban: 492 kath. 7 'sidó lak. Szőllóhegy. Széperdő. F. U. G. Festetics.

Csipkerék, magyar f. 618 kath. lak. Bora, fája, legelője elég. F. U. a' vasvári uradalom.

Csönge, magyar f. 135 kath. 858 evang. 5 ref. 11 'sidó lak. Evang. anya eklé'sia. Termékeny nagy határja sok

helyt mocsáros. Tágas legelő. F. U. G. Hugonnay, G. Cziráky, 's m. t.

Dömölk (*Nemes*), magyar f. k. Czell mellett: 310 kath. 206 evang. 33 'sidó lak. Evang. templom. F. U. többen.

Dömölk (*Pór*), magyar f. 74 kath. lak. A' sz. Benedek szerzetéhez tartozó apáturságát II. Béla alapította.

Duka, magyar f. 291 kath. 310 evang. 6 ref. 44 'sidó lak. F. U. Takács, Vidos, 's m. t.

Egervölgye (Deutschdorf), német f. 458 kath. 4 ref. lak. Kath. paroch. templom. Szép erdő, sok legelő. F. U. a' sárvári uradalom.

Genes (*Magyar*), magyar f. a' Marczalhoz közel: 340 kath. 780 evang. lak. Termékeny határ. Sok nád és rét. F. U. Kisfaludy, Ostfy, Vidos, 's m. t.

Gérce, magyar f. 515 kath. 496 evang. 30 'sidó lak. Kath. és evang. anya templomok. Gyümölcsös kertjei tágasok, cseresznyéjeket messze el hordják. F. U. az ikervári uradalom, és még mások többen.

Gyertyános, magyar f. 189 kath. lak. F. U. az ikervári uradalom.

Hetye, magyar f. 301 kath. 168 evang. 18 'sidó lak. Kath. paroch. templom. F. U. Hetyei, Gothárdi 's m. t.

Hosszúfalu, magyar f. 557 kath. 7 evang. 12 'sidó lak. Szép lótenyésztés. F. U. G. Erdődy Károly.

Högyész, magyar f. a' Marczal mellett: 280 kath. 550 evang. 4 ref. 30 'sidó lak. Kath. és evang. anya templomok. Legelője, rétje, nádja, szántóföldje bőven F. U. Békásy, 's m. t.

Izsákfalva, magyar f. 416 kath. 73 evang. lak. Borterm esztés. F. U. nagy részt G. Somogyiné, de bir benne Fülöp is.

Káld, magyar f. 874 kath. 150 evang. 6 'sidó lak. Kath. paroch. templom. Bora, búzája, fája, legelője bőven. F. U. Káldy, 's m. t.

Kám, magyar, f. 587 kath. 11 'sidó lak. Kath. paroch. templom. F. U. a' sárvári uradalom, de különben az ősi örökség a' Rumy familiához tartozik.

Kápolna, magyar f. 136 kath. 70 evang. lak. F. U. H. Batthyáni.

Karakó, magyar f. Jánosházához ½ órányira, Veszprém vármegye szélén: 400 kath. 5 evang. lak. Kath. paroch. templom. F. U. a' religyiói kincstár.

Keléd, magyar f. 186 kath. 4 evang. lak. Bort termeszt. F. U. Gludovátz, 's m. t.

Kenyeri, magyar f. 333 kath. 26 evang. 1 'sidó lak. Kath. paroch. templom. Tágas határja lapályos és termékeny. F. U. G. Cziráky Antal.

Kecskéd, magyar f. Kenyeri mellett: 414 kath. 4 'sidó lak. F. U. G. Cziráky Antal.

Keresztúr, magyar f. 546 kath. 40 evang. 8 'sidó lak. Itt jönnek öszve a' Szala, Vas, és Veszprém vármegyei határok.

Keszö (Egyházas), magyar f. a' Rába és Marczal vizek közt, igen lapályos vidéken: 704 kath. lak. Kath. paroch. templom. F. U. a' győri püspök.

Keszö (Vár), magyar f. a' Rába mellett Sopron vármegye szélén: 256 kath. lak. Innen veszi nevét a' győri püspöknek egy uradalma, melly Sopron vármegyébe is kiterjed.

Kocs, magyar f. a' Marczal posványa mellett: 131 kath. 315 evang. 17 'sidó lak. F. U. többen.

Köcsk (Kis és Nagy), 2 magyar f. az első: 298 kath. 114 evang. 8 'sidó; a' második: 249 kath. 108 evang. lak. Dombos határ. Bortermesztés. Erdő. F. U. Gothárdi, Sághy, Szita, Bereglevics, 's m. t.

Magasi (Nemes), magyar f. 160 kath. 651 evang. 1 ref. 24 'sidó lak. Tágas róna határ. Sok rét és legelő. F. U. Berzsenyi, és más számos nemesek.

Magasi (Pór), magyar f. 134 kath. 283 evang. lak. F. U. a' pápai G. Eszterházyak.

Mártonfa, magyar f. 125 kath. 32 evang. 17 'sidó lak. F. U. többen.

Merse, magyar f. 138 kath. 89 evang. 8 ref. lak. F. U. Vidos, Káldy, 's m. t.

Mesteri (Alsó), magyar f. a' Ságh hegye alatt: 87 kath. 196 evang. lak. Bortermesztés. F. U. H. Batthyáni.

Mesteri (*Felső*), magyar f. 119 kath. 61 evang. 5 'sidó lak. F. U. a' Békásy fam.

Mihályfa (*Ó és Új*), 2 magyar f. 122 kath. 656 evang. 1 ref. 14 'sidó lak. Kath. és evang. anya templomok. Határja róna és igen termékeny. Sok legelő. F. U. Vidos, Garbeli, Dubniczay, Barcza, Takács, 's m. t.

Mindszent, magyar f. 481 kath. 25 'sidó lak. Kath. paroch. templom. Szép erdő. Bortermesztés. F. U. a' sárvári uradalom.

Pálfa, magyar f. Jánosháza mellett: 171 kath. 246 evang. lak. Evang. templom. Határja sok helyt mocsáros. F. U. Nagy, Takács, 's m. t.

Peresztszeg (*Hosszú*), magyar f. 1127 kath. 2 evang. 4 'sidó lak. Kath. paroch. templom. Sok erdő, legelő. Szép lótenyésztés. F. U. G. Erdődy Károly.

Sitke (*Kis*), magyar f. 310 kath. lak. F. U. H. Batthyáni.

Sitke (*Nagy*), magyar f. 368 kath. 179 evang. 5 'sidó lak. Kath. paroch. templom. Van bora, búzája, legelője, erdeje. F. U. Nagy Ferencz.

Simonyi, magyar f. 489 kath. 813 evang, 142 'sidó lak. Evang. anya eklé'sia. Synagóga. Határja mindennel bővölködik; bir szőllőt, elég erdőt és legelőt, kövér szántóföldeket. F. U. Vidos, Illadovics, Hetyei és igen számos nemesek.

Somló (*Kis*), magyar f. 250 kath. 327 evang. 1 ref. 22 'sidó lak. Evang. anya. eklé'sia. Jó bor. F. U. G. Erdődy Károly, Somogyi, 's m. t.

Sömjén, magyar f. 145 kath. 515 evang. 12 'sidó lak. Sok rét és legelő. F. U. Kamondy, 's m. t.

Szemenye, magyar f. 446 kath. lak. Nagy erdő. Dombos határ. Bortermesztés. F. U. a' sárvári uradalom.

Szent Márton, magyar f. 115 kath. 180 evang. lak. Kath. paroch. templom. F. U. Boros, Fodor, 's más számos nemesek.

Szent Miklósfa, magyar f. 302 kath. 2 'sidó lak. F. U. a' győri püspök.

Szent (Péter), magyar f. a' Rába mellett: 702 kath. 3 'sidó lak. Kath. paroch. templom. Sok és jó rét. F. U. a' szombathelyi káptalan.

Széplak, magyar f. 424 kath. lak. Bortermesztés. Erdő. F. U. B. Mikos.

Szergény, magyar f. a' Marczal posványos vize mellett: 60 kath. 450 evang. 3 'sidó lak. Evang. anya ekle'sia. F. U. G. Erdődy Károly.

Tacskánd (Nemes), magyar f. 142 kath. 13 evang. lak. F. U. Csergeö, 's m. t.

Tokorcs, magyar f. 76 kath. 242 evang. lak. F. U. Marich, Nedeczky, H. Batthyáni.

Ujlak, magyar f. 625 kath. 13 evang. lak. F. U. Vidos, Takács, Bezerédy.

Vönöczk, magyar f. 202 kath. 616 evang. lak. F. U. a' Horváth fam.

Népes Puszták.

Bokod, Sághoz ½ óra: 32 kath. lak. *Endröd*, Baltavárhoz 5 fertály: 38 kath. l. *Földvár*, N. Sitkéhez 1 óra: 8 kath. 3 evang. lak. Koresma. *Gecsény*, Peresztszeghez 1 óra: 43 kath. lak. *Inta*, Miskéhez 5 fertály. 79 kath. lak. *Jeli*, Kám mellett: 20 kath. lak. *Károlyháza*, Karakóhoz ½ óra: 53 kath. lak. *Királykút*, Kenyerihez 3 fertály. 8 kath. lak. *Kustosi*, Kámhoz ½ óra: 21 kath. lak. *Lankó*, Sitkéhez 1 óra: 22 kath. 4 evang. lak. *Pinkócz*, Sz. Péter mellett: 32 kath. lak. *Potty*, Mindszenthez ½ óra: 71 kath. l. *Ragyogó* Ostfi Asszonyfa mellett: 13 kath. 6 evang. lak. *Tacskánd (Kis)*, 32 kath. lak. *Tilaj (Kis)*, 22 kath. lak. *Ugh*, Sz. Mártonhoz 1 óra: 6 kath. 7 evang. lak.